

Kisebbségi kérdések

Annak ellenére, hogy a csoportban számos nemzetiségi és egyéb kisebbség képviselője, illetve ezzel a tárggyal foglalkozó szakember jelent meg (határon túli magyarok, magyarországi német nemzetiségiek, a gyengénlátók iskolájában foglalkoztatottak stb.), az első körkérdés után nyilvánvaló volt, hogy a szociális munkát, illetve az általános pedagógiai munka mögött levő szociális háttérrel leginkább érintő kérdéskör a legnagyobb és leghátrányosabb helyzetű magyarországi kisebbséggel, a cigánysággal kapcsolatos.

Sokan voltak jelen a cigánysággal, a cigányság oktatásával régóta foglalkozó szakemberek, tisztviselők, cigány szervezetek képviselői – az a kör, amelyik ezt a témát évek óta rendszeresen tárgyalja. Nem csoda hát, hogy a tanácskozás cigányságra vonatkozó ajánlásaival és azok fogadtatásával kapcsolatban bizonyos mérvű rezignáció volt tapasztalható. Ezt némileg igazolta is a javaslatok plenáris vitáján elhangzott felszólalás, amely a cigány problematikát – esetlegesnek minősítve azt – kivenni szándékozott a tanácskozás kompetenciájának köréből.

Az alábbiak ennek megfelelően értelmezendők.

1. Régóta ismert hiányossága a pedagógusképzésnek, hogy szociális érzékenységet nem vár el és nem nevel ki. Ezen a helyzeten javítandó úgy gondoltuk, hogy az általános képzés részeként minden pedagógusképző intézményben kellene lennie egy olyan blokknak, amely egyrészt az önismeret, kommunikációs készség és az empátiás készség kifejesztését segítené elő, és ezen belül a szociális érzékenységre koncentrálnó kurzus, amelynek egyik része általános, másik része pedig választhatóan speciális, ezek egyike a cigánysággal kapcsolatos.

Ez a blokk egyrészt a meglévő oktatói gárda eddig fel nem használt képességeinek, ismereteinek a hasznosításával, másrészt pedig külső szakemberek bevonásával valósulhatna meg. A lényege az lenne, hogy ne kerüljön ki pedagógusképző intézményből hallgató, cigánysággal kapcsolatos minimális ismeretek és a hátrányos helyzetűekhez való pozitív viszonyulás nélkül.

A pedagógusképző intézményeknek lehetővé kellene tenni, hogy az érdeklődő hallgatók fakultatív módon elmélyíthessék ismereteiket ebben a tárgykörben, akár szakdolgozatot is írhatnak ebből.

2. Jelentős probléma, hogy a pedagógusképző intézmények tárgyi környezete, légköre nem kisebbségbarát; nincsenek – vagy csak alkalmoszerűek az olyan rendezvények, kiállítások, amelyek ismereteket illetve pozitív érzelmeket közvetítenének a cigányságról.

Azt javasoljuk, hogy amennyiben egyáltalán van az intézmények légkörével foglalkozó szakember, akkor ő (ha nincs, akkor legyen ilyen!) fordítson gondot arra, hogy az a tárgyi környezet, amelyben a hallgatók életük nagy részét töltik, milyen információkat közvetít, milyen érzelmeket sugall. Amennyiben az adott szakember és például a cigány szervezetek vagy a cigány módszertani bázis között létrejön a kapcsolat, feltehetőleg kis anyagi ráfordítással megoldható, hogy pozitív töltésű, ismereteket hordozó dekoráció kerüljön a falakra, szórólapok az asztalokra, zene szóljon a hangszóróból, a cigányság kulturális életének eseményeit bemutató plakátok kerüljenek a hallgatók látókörébe.

Ezzel egyidőben vigyázni lehet a szellemi környezetvédelemre is: a pedagógusképző intézményekben semmiképpen se kerülhessen a szellemi környezetet beszennyező rasszista vagy akár csak a cigányságot sértő plakát, propagandanyag a hallgatók elé.

3. Ugyancsak a képzés hiányossága, hogy a hallgatók az utóbbi évek pozitív változásai ellenére terepgyakorlataikat, gyakorlati tanításukat olyan helyeken végzik, ahol nincs alkalmuk találkozni a valódi iskolai életben megjelenő akár szociális, akár etnikai háttérű problémákkal. Egyrészt a gyakorlatok meghosszabbítása, másrészt pedig tartalmi színesítése lenne szükséges. Mindenképpen szükség lenne arra, hogy a hallgatók a gyakorlatok során megismerkedhessenek ennek a problémának, illetve a problémakezelésnek a különféle módozataival.

4. Úgy érezzük, hogy az iskolákon belül nem érvényesül a szükséges mértékben a cigány gyermekek sajátos érdekeinek képviselete. Amennyiben az iskolaszékek létrehozására sor kerül, helyet kell kapnia bennük azoknak a cigány szülőknek is, akik ez

idáig nem kaphattak hangot, mert az iskola céljaival nem mindig egyező elképzeléseik voltak. Az iskola és a család érdekeinek összehangolására így sor kerülhetne.

CSONGOR ANNA

Önkéntesek munkája, karitatív tevékenység

A három nap délutánján folyó szekcióülések változó 8-12 fő részvételével folytak, melyből 3-4 személy kapcsolódott be e munkába rövidebb-hosszabb időre.

A viták az alábbi fő kérdések köré csoportosultak:

1. a) A pedagógusok önkéntes szociális munkája.
- b) A szülők mint önkéntes szociális segítők (felnőttek illetve gyerekek körében).
- c) A diákok, mint szociális segítők (felnőtteknek illetve gyerektársaknak).
2. A diákok nevelése az önkéntes szociális munkára:
 - a) A karitatív attitűd formálása.
 - b) Külső „önkéntes-képzők” az iskolákban.
 - c) Az önkénteseket képző pedagógus.

Problémák

3. a) Az önkéntesek felelősségvállalása.
- b) A „professzionális” szociális munkások rivalizálása, gyanakvása az önkéntesekkel szemben.
- c) Az önkéntesek intézményellenessége.
- d) A segítési és a tanulási motivációk elválása az önkénteseknél.
Az aktivitás és a befogadás ellentétessége.
- e) Az önkéntes segítőkészség lankadása társadalmunkban – a „maradók” megőrzése.
4. Az önkéntes segítők számára nélkülözhetetlen tudások, képességek:
 - a) szervezési-szerveződési ismeretek,
 - b) kommunikációs képességek,
 - c) széles körű gyakorlati tudás,
 - d) akció-lebonyolítási képesség,
 - e) együttműködési készség (a professzionalistákkal).

A vitában kirajzolódott egy diagnózis az önkéntes segítőmunka iskolai helyzetéről, illetve a legfőbb akadályokról. Ezek szerint:

- a pedagógusoknak nincs idejük a „szövetségesek”, a környezet bevonására, az együttműködés szervezésére;
- nincsenek referenciák az együttműködéshez szükséges bizalom megteremtéséhez;
- nincs hivatalosan támogatott együttműködési csatorna;
- az önkéntesek szervezetszerű működéséhez nincs szervezői kapacitás, szaktudás, nincsenek koordinátorok;
- az iskolák zártak, nem szívesen engedik be a gyermekjólét érdekében tenni akaró szervezeteket és egyéneket;
- hiányoznak az önkéntesek munkájához kedvezőbb feltételeket teremtő, alapítvány-jellegű iskolai önkormányzatok (iskolaszékek).

A szekció résztvevői az iskolai önkéntes munka alapelveit és feltételeit megfogalmazták:

- nyitott iskola – együttműködő gyermekjóléti intézmények, szabadidővel rendelkező pedagógusok;
- kooperáció más humán szolgálatokkal;
- az iskolai önkéntesek településfejlesztő funkciót is lássanak el;
- a szolidaritás elvét érvényesítsék a szülői közösségekben, a nevelőtestületekben, a diákönkormányzatban egyaránt.

Mindezekon túl szinte áttekinthetetlen bőségben és tarkaságban vetődtek fel konkrét javaslatok: